

FORMATION OF BASIC COMPETENCIES BASED ON INNOVATIVE APPROACHES IN BIOLOGY TEACHING

Muxiddinova Sevara Muxiddin qizi

Lecturer at the Department of Medical Biology of Bukhara
State Medical Institute (Uzbekistan, Bukhara)

Abstract

The article provides information on the formation of basic competencies based on innovative approaches to teaching biology.

Keywords: innovative approach, competence, biological knowledge, educational content, education, information technology.

Respublikamizda uzluksiz ta'lim tizimining joriy etilishi, rivojlangan mamlakatlar oliy ta'lim muassasalaridagi ilg'or tajribalarni o'rganish, ommalashtirish, innovatsion va axborot texnologiyalarni ta'lim-tarbiya jarayoniga kirib kelishi ta'lim-tarbiya jarayonining tashkil etilishi, xususan, talabalarda bilimlarni shakllantirish, ko'nikma, malaka va kasbiy-pedagogik kompetensiyalarni tarkib toptirish bilan bir qatorda ularda tayanch va fanga doir xususiy kompetensiyalarni shakllantirish va rivojlantirish muammosini qayta ko'rib chiqishni talab etmoqda.

Mazkur talab ta'lim-tarbiya jarayonida o'qitishda innovatsion yondashuvni loyihalashtirish zaruratini keltirib chiqarmoqdi.

O'qitishda innovatsion yondashuv talabalarda nafaqat DTS bilan me'yorlangan bilim, ko'nikma va malakalar, balki umumiy, tayanch va fanga doir xususiy kompetensiyalarni tarkib toptirishni taqozo etadi.

O'qitishda kompetensiyaviy yondashuvning tatbiq etilishi quyidagi omillar:

1. O'qituvchining ilmiy-nazariy, pedagogik-psixologik, ilmiy-metodik tayyorgarligining yuqori darajada bo'lishi, zamonaviy fikr yuritish ko'nikmalarini egallaganligi, ta'lim-tarbiya jarayonida innovatsion va axborot texnologiyalaridan o'z o'rnida va maqsadga muvofiq foydalanishi;

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th February, 2025

2. O'qituvchining ta'lim mazmuni, o'qitish metodlari, vositalari va shakllarining uzviyligini ta'minlash maqsadida innovatsiyalarni kiritish yo'llarini aniqlay olishi;
3. O'qituvchi va talabalar o'rtasida B. Blum taksonomiyasiga muvofiq identiv o'quv maqsadlariga erishish uchun o'zaro hamkorlikning vujudga kelganligi;
4. Ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini aniqlash maqsadida talabalarning o'zlashtirgan bilim, ko'nikma va malakalari, shuningdek, umumiy va xususiy biologik kompetensiya (layoqat)ni nazorat qilish va baholashda standart va nostandart o'quv va test topshiriqlaridan foydalanishi;
5. Talabalarda biologik bilimlarni shakllantirish bosqichlarining o'ziga xos xususiyatlarini e'tiborga olgan holda interfaol metodlari va axborot texnologiyalari mahsullaridan foydalanish yo'llarini belgilashi;
6. Biologiyani o'qitishning moddiy-texnika bazasini mustahkamlash maqsadida mavzular bo'yicha axborot texnologiyalarining mahsullari bo'lgan elektron darsliklar, multimedia, animatsiyali taqdimotlar, nazorat va mashq qilishga mo'ljallangan dasturlar, virtual laboratoriyalar bilan boyitish ulardan o'z o'rnida foydalanishni yo'lga qo'yilganligi bilan belgilanadi.

Biologiyani innovatsion yondashuv asosda o'qitish ikki xil yo'nalishda amalga oshirilishi nazarda tutiladi:

1. Biologik ta'lim mazmunini yangilashda biologiya fani va texnika sohasidagi yutuqlar va innovatsiyalardan foydalanish.
2. Biologik ta'lim-tarbiya jarayonida innovatsion va axborot texnologiyalardan foydalanish.

Biologik ta'lim mazmunini yangilashdagi innovatsiyalar jumlasiga animatsiya, multimedialarida o'zida mujassamlashtirgan elektron darsliklar, virtual laboratoriyalar, maqsadli to'garaklar tashkil etish misol bo'lsa, ikkinchi yo'nalish biologiya mashg'ulotlarida innovatsion va axborot texnologiyalarni qo'llash nazarda tutiladi.

Biologiyani innovatsion yondashuv asosda o'qitish quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

1. Dastlabki bosqich – biologiya o'qituvchisi tomonidan innovatsion va axborot texnologiyalar tahlil etiladi. Ulardan foydalanilgan holda mashg'ulot ishlanmalari loyihalalanadi.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th February, 2025

2. Oraliq bosqich - innovatsion va axborot texnologiyalardan foydalanilgan holda ishlab chiqilgan mashg'ulot ishlanmalari pedagogik tajriba – sinovdan o'tkaziladi.

3. Yakuniy bosqich - pedagogik tajriba – sinovdan olingan natijalar tahlil etiladi, ko'zlangan maqsadga erishishga zamin tayyorlagan mashg'ulot ishlanmalari ommalashtiriladi.

Biologiyani innovatsion yondashuv asosda o'qitish jarayonining maqsad va vazifalariga mos holda ta'lim mazmuni, o'qitish metodlari, vositalariga yangilik kiritish, ta'lim-tarbiya jarayonining tashkil etilishi o'qituvchining pedagogik faoliyati orqali talabalarning o'quv-bilish faoliyatini innovatsion va axborot texnologiyalari orqali boshqarilishi natijasida ko'zlangan natijaga erishish kafolati sanaladi.

Oliy ta'lim tizimi oldiga quyilgan davlat va ijtimoiy buyurtmalar, shuningdek, o'qitishda innovatsion yondashuv sharoitida biologiya ta'limini takomillashtirish uchun quyidagilarni amalga oshirish lozim: Biologiyani innovatsion yondashuv asosda o'qitish ma'ruza, laboratoriya, amaliy va seminar mashg'ulotlari, mustaqil ta'lim va auditoriyadan tashqari ishlarda innovatsion o'qitish vositalari, metodlari va shakllaridan foydalanish; Biologiyani innovatsion yondashuv asosda o'qitish talabalarning bilish faoliyatini maqsadga muvofiq tashkil etish va boshqarish, mazkur faoliyatni faollashtirishning vosita va metodlarini, o'quv motivlarini rivojlantirish yo'llarini aniqlash; Biologiyani innovatsion yondashuv asosda o'qitishda amaliy masalalarga e'tiborni qaratish, talabalarda o'quv, amaliy va mehnat, ijodiy va mustaqil fikrlash ko'nikmalari, atrof-muhitga ongli munosabatni tarkib toptirish, biologiya ta'limining kasbiy yo'nalishini amalga oshirish; innovatsion yondashuv muhiti sharoitida biologiyadan DTSida belgilangan malaka talablari, kasbiy-pedagogik, umumiy va biologik kompetensiya (layoqat)ni tarkib toptirish; Biologiyani innovatsion yondashuv asosda o'qitishda nazorat turlarini xilma-xillashtirish standart va nostandart o'quv topshiriqlaridan foydalanishni yo'lga qo'yish, ya'ni talabalarning bilim, ko'nikma va malakalarini o'zlashtirish darajasini reyting tizimi orqali muntazam nazorat qilish, olingan natijalarga muvofiq o'qitish jarayoniga tegishli o'zgartirishlar kiritish kabi muammolarni hal etish lozim. Innovatsion yondashuv deganda, ta'lim mazmunini yangilash, ta'lim-tarbiya jarayoniga innovatsion va axborot texnologiyalarni tatbiq etish, talabalarning

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th February, 2025

psixologik va ergonomik xususiyatlarini e'tiborga olgan holda o'quv materiallarning qiyinlik darajasiga e'tibor qaratish, mustaqil ta'limni yo'lga qo'yish orqali talabalarning o'z-o'zini rivojlantirishiga imkon yaratish, fanlarni o'qitishda integratsiyani amalga oshirish, talabalarning o'zlashtirgan bilim, kznikma, malakalarini nazorat qilish va baholashda nostandart adaptiv testlarda foydalanish, ularning shaxs sifatida o'zini namoyon qilish va tabiiy-ilmiy savodxonligini rivojlantirishga zamin yaratilgan ta'lim makoni tushuniladi.

Biologiyani innovatsion yondashuv asosda o'qitishning vazifalari an'anaviy ta'lim muhitida e'tibor beriladigan ta'limiy, tarbiyaviy rivojlantiruvchi maqsadlar bilan bir qatorda quyidagilarni amalga oshirish imkonini beradi: Kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'lim mazmunini yangilash, samarali o'qitish vositalari, metodlari, texnologiyalarni ta'lim-tarbiya jarayoniga tatbiq etish orqali muayyan mutaxassislik bo'yicha raqobatbardosh kadr, tabiiy-ilmiy savodxonlikga ega barkamol shaxs tayyorlash; Biologiyani innovatsion yondashuv asosda o'qitish jarayonida fanlar integratsiyasini amalga oshirish orqali talabalar tomonidan DTS bilan me'yorlangan bilim, ko'nikma, malakalar, tayanch va xususiy kompetensiyalarni o'zlashtirilishi orqali tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirishga erishish.

Biologiyani innovatsion yondashuv asosda o'qitish jarayoniga yangicha yondashuv, ta'lim mazmunini yangilash, innovatsion va axborot texnologiyalardan foydalanish orqali talabalarning o'quv-bilish faoliyatini faollashtirish asnosida ularda o'quv motivlarini shakllantirish va faollashtirishni talab etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. J.O.Tolipova, G'ofurov A.T Biologiya o'qitish metodikasi. –T. 2012
2. Avetisyan G.V. Sootnoshenie upravleniya i vzaimodeystviya // Vestnik universiteta. – 2017. – № 5. – S. 5–9.